

23 Nisan 1920'de açılan Büyük Millet Meclisi, vatanın işgal altında olduğu zor bir dönemde göreve başladı. Farklı görüşlere sahip milletvekillerinden oluşan Meclis, ortak hedef olan Misakımillî'yi gerçekleştirmek ve ülkeyi düşman işgalinden kurtarmak için çalıştı. Başlangıçta siyasi parti kurulması söz konusu olmadı, ancak 1920 sonlarından itibaren gruplaşmalar başladı. Mustafa Kemal, Meclis çalışmalarını düzenlemek ve ülke yararına kanunlar çıkarmak amacıyla 10 Mayıs 1921'de "Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Grubu'nu" (Birinci Grup) kurdu. Buna muhalif milletvekilleri ise İkinci Grup olarak çalışmalarını sürdürdü.

Millî Mücadele'nin zaferle sonuçlanmasıyla Meclis amacına ulaştı, ancak farklı görüşler arasındaki tartışmalar devam etti. Mustafa Kemal, inkılap hareketlerini gerçekleştirmek için güçlü bir siyasi kadroya ihtiyaç duydu ve bu doğrultuda belli bir programla siyasi parti kurma hazırlıklarına başladı.

Halk Fırkası - 9 Eylül 1923

Görsel 1: CHF onuncu yıl kutlamaları

- » Yeni Türk Devleti'nin ilk siyasi partisidir. Mustafa Kemal tarafından kurulmuştur.
- » Mecliste var olan Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Grubu'ndaki 1. Grubun partiye dönüşmüş halidir.
- » Cumhuriyetin ilanından sonra 10 Kasım 1924 tarihinde Cumhuriyet Halk Fırkası adını almıştır.
- » Cumhuriyet dönemi inkılaplarını hayata geçiren parti, 1950'ye kadar aralıksız iktidarda kalarak Türkiye'yi yönetti.

Atatürk Dönemi'nde Çok Partili Yaşama Geçiş Çalışmaları

- » Millî Mücadele'de amaç bağımsızlık olduğu için mecliste farklı fikirlerden gruplar olsa da siyasi parti kurulmamıştı.
- » Bu farklı gruplar; Millî Mücadele'nin devam ettiği dönemde şahsi fikirlerini bir tarafa bırakarak birlikte hareket etmiş, Misakımillî hedefleri doğrultusunda vatanın kurtarılmasını öncelikli hedef olarak belirlemişlerdi.
- » Atatürk cumhuriyetin ilk yıllarında çok partili yaşama geçiş için birçok kez adım atmıştır. Çok partili yaşama geçiş denemeleri yapılmış olsa da cumhuriyet yönetimine ve inkılaplara karşı hareketleri nedeniyle kesintiye uğramıştır.
- » Ülkemizde çok partili hayata kesin olarak geçiş, Atatürk'ün vefatından sonra olacaktır.

Ülkemizde:

- » Demokrasiyi geliştirerek millî egemenlik pekiştirilmiştir.
- » Hükûmet işlerinin denetlenmesini sağlamıştır.
- » Farklı fikir ve düşüncelerin temsil edilmesini sağlamak amacıyla siyasi partiler kurulmuştur.

Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası - 17 Kasım 1924

Görsel 2: Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası kurucuları [Soldan sağa: Adnan (Adıvar), Ali Fuat (Cebesoy), Kâzım Karabekir, Rauf (Orbay), Refet (Bele)]

- » Türkiye'nin ilk muhalefet partisidir. Millî Mücadele Dönemi'nin önemli isimleri olan Kâzım Karabekir, Rauf Orbay, Refet Bele, Ali Fuat Cebesoy ve Adnan Adıvar tarafından kurulmuştur.
- » Cumhuriyeti benimseyen parti, ekonomide liberalizmi savunmuştur.
- » "Dinî inançlara saygılıyız." prensibini benimseyen bu parti, Cumhuriyet'in ilk yıllarında siyasi hayatta yer almıştır. Ancak ülkenin doğusunda çıkan ayaklanma ile bağlantısı olduğu gerekçesiyle 1925 yılında kapatılmıştır.

Liberalizm

Özgürlük, serbest piyasa ve sınırlı devlet temelli bir düşünce sistemidir.

Muhalefet

İktidarda olmayan, hükûmetin karar ve uygulamalarını eleştirip alternatif öneriler sunan siyasi partilerdir.

Rejim

Bir devletin yönetim biçimi veya siyasal düzenidir. Aynı zamanda belirli kurallar ve sistemlerle işleyen yapıları ifade eder.

Serbest Cumhuriyet Fırkası - 12 Ağustos 1930

- » Mustafa Kemal'in önerisi üzerine Fethi Bey (Okyar) tarafından kurulmuştur.
- » 1929 Dünya Ekonomik Krizi sonrasında ekonomide liberalizmi savunan anlayışla kurulmuştur.
- » Yerel yönetimlerde özerklik ve basın özgürlüğünü savunmuştur.
- » Ekonomide liberalizmi savunmuştur. Zamanla partiye eski rejim yanlıları girince, parti Fethi Bey (Okyar) tarafından 17 Kasım 1930 tarihinde kapatılmıştır.

Görsel 3: Fethi Bey (Okyar)